

TARSİM Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortasına Yetiştiricilerin Yaklaşımı ve Risk Faktörlerinin Belirlenmesi

Ali KAYGISIZ¹, Onur ŞAHİN², İsa YILMAZ^{3*}

¹Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Zootekni Bölümü, Kahramanmaraş, ^{2,3}Muş Alparslan Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Hayvansal Üretim ve Teknolojileri Bölümü, Muş

¹<https://orcid.org/0000-0002-5302-2735>, ²<https://orcid.org/0000-0002-3801-3881>, ³<https://orcid.org/0000-0001-6796-577X>

✉: isa.yilmaz@alparslan.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma Türkiye’de de tarım sektörünü tehdit eden risklerin teminat altına alınması için 14.06.2005 tarihli ve 5363 Sayılı “tarım sigortaları kanunu” ile oluşturulan “tarım sigortaları havuzu (TARSİM)”nin iş ve işlemlerini yürütmek üzere kurulan “Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş.” altında hizmet sunan büyükbaş hayvan hayat sigortası (BHHS)’nin kullanımı ve yaygınlaştırılması açısından yetiştirici görüşlerini almak, yaşanan problemleri belirlemek ve çözüm önerileri sunmak için yapılmıştır. Bu amaçla Covid-19 pandemi koşullarında 2021 yılında Basit Tesadüfi Örneklem yöntemiyle belirlenen 173 yetiştirici ile online anket yapılmıştır. Yetiştiricilerin şahsi Whatsapp hatlarına anket soruları Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birlikleri ile birlikte yapılmıştır. Veriler IBM SPSS İstatistik 20.0 paket programı ile değerlendirilmiştir. Değerlendirmede BHHS’nin yaygın kullanılmamasının ilk beş nedeni sırasıyla; yetiştirici gelirinin yetersiz ve düzensiz olması (%19.3), Poliçe bedelinin yüksek olması (%15.6), BHHS hakkında yeterli bilgi sahibi olunmaması (%11.0), hasar tutarının yetersiz olması (%10.7) ve sigorta poliçesi kapsamının yetersiz olması (%10.2) olarak tespit edilmiştir. Sonuç olarak; tarım sektörü ve dolayısıyla hayvancılık sektörü stratejik öneminin yanında iklim, ekonomik, sosyal, siyasal, teknolojik ve kişisel risklerden yüksek düzeyde etkilenen, kendine özgü yapısı nedeniyle üretiminde sık sık riskle karşı karşıya kalınan bir sektördür. Bununla birlikte Küresel ısınmayla meydana gelen iklim değişikliği ve kuraklık nedeniyle üretimi sık sık risk ile karşı karşıya kalması muhtemel olan bu sektör içinde, büyükbaş hayvancılığın sürdürülebilirliği için BHHS imkanından daha fazla yetiştiricinin faydalanmasını sağlamak ve teşvik etmek için sigorta poliçesinde; birim hayvan başına sigorta bedelinin makul bir seviyeye çekilmesi, sigorta poliçe bedelinde indirim gidilmesi ve gerekli diğer bazı düzenlemelerin yapılmasına ihtiyaç vardır.

Hayvan Yetiştirme

Araştırma Makalesi

Makale Tarihçesi

Geliş Tarihi : 04.01.2022

Kabul Tarihi : 24.02.2022

Anahtar Kelimeler

Sığır

Hayvan hayat sigortası

Yetiştirici

Hastalık

Risk

Determination of Risk Factors and Breeders Approach for TARSİM Cattle Life Insurance

ABSTRACT

This study was carried out to obtain the opinions of breeders on the use of "cattle life insurance", to identify the problems they experienced and to offer solutions that will enable the breeders to use "cattle life insurance" widely. "Agricultural insurance pool (AIP)", which was created within the scope of the "agricultural insurance law" with the decision dated as 14.06.2005 and numbered as 5363 to guarantee the risks threatening the agricultural sector in Turkey, is managed by the agricultural insurance pool management incorporated company (AIPMIC). Similarly, "cattle life insurance (CLI)" carries out its activities within scope of AIPMIC. In this study, an online survey was conducted with 173 breeders determined by Simple Random Sampling Method in 2021 under Covid-19 pandemic conditions. Questionnaires were sent to personal

Animal Science

Research Article

Article History

Received : 04.01.2022

Accepted : 24.02.2022

Keywords

Cattle

Animal life insurance

Breeder

Disease

Risk

Whatsapp lines of breeders by Cattle Breeders' Associations. The data were evaluated with IBM SPSS Statistic 20.0 package program. The top five reasons not to use widely of CLI were determined as insufficient income of grower (19.3%), high policy price (15.6%), insufficient information about CLI (11.0%), insufficient amount of damage (10.7%), and insufficient insurance policy coverage (10.2%). As a result; in addition to its strategic importance, the agricultural sector, and therefore the livestock sector, is a sector that is highly affected by climate, economic, social, political, technological and personal risks, and is frequently faced with risks in its production due to its unique structure. However, in this sector, whose production is likely to face risks due to climate change and drought caused by global warming, in the insurance policy to ensure and encourage more breeders to benefit from the BHHS facility for the sustainability of cattle breeding; there is a need to reduce the insurance cost per unit animal to a reasonable level, to reduce the insurance policy cost and to make some other necessary arrangements.

- Atıf İçin:** Kaygısız A, Şahin O, Yılmaz İ 2022. TARSİM Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortasına Yetiştiricilerin Yaklaşımı ve Risk Faktörlerinin Belirlenmesi. KSÜ Tarım ve Doğa Derg 25 (Ek Sayı 1): 290-299. <https://doi.org/10.18016/ksutarimdog.vi.1053128>.
- To Cite:** Kaygısız A, Şahin O, Yılmaz İ 2022. Determination of Risk Factors and Breeders Approach for TARSİM Cattle Life Insurance. KSU J. Agric Nat 25 (Suppl 1): 290-299. <https://doi.org/10.18016/ksutarimdog.vi.1053128>.

GİRİŞ

Tarım sektörü, dünya nüfusu açısından taşıdığı kritik önemin yanı sıra ekonomik, sosyal, siyasal, teknolojik ve kişisel risklerden yüksek düzeyde etkilenen, son derece hassas bir faaliyet sahası olarak kendine özgü bir yapıya sahiptir. Tarımsal ürünlerde dışa bağımlılığın uzun vadede ülkeleri çok önemli bedeller ödemek zorunda bıraktığı bilinmektedir. Tarımsal ürünlerde dışa bağımlılığı azaltmak ya da tamamen ortadan kaldırmak miktar ve kalite olarak üretimde sürdürülebilirliği sağlamakla mümkündür. Bu açıdan tarımsal üretimin ve tarım içerisinde hayvansal üretimin sürdürülebilirliğini temin etmek, tarımsal ürünlerde dışa bağımlılığı azaltmak açısından stratejik bir öneme sahiptir. Bu açıdan bakıldığında, tarımın insanlığın beslenmesindeki fonksiyonunu etkili bir şekilde yerine getirmesi tarımsal üretimi tehdit eden risklerin yönetimiyle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle, gelişmiş ülkeler, uyguladıkları çeşitli korumacılık politikaları, "Risk Yönetim Programları" ve bu programlar içerisinde önemli bir yere sahip olan "Tarım Sigortaları Uygulamaları" ile risk paylaşımını ve transferlerini gerçekleştirmektedirler. Türkiye'de de bu amaçla 14.06.2005 tarihli 5363 Sayılı "Tarım Sigortaları Kanunu" çıkarılmıştır. Kanun kapsamında tüm iş ve işlemler bir standarda bağlanmış ve Sigorta Havuzu kurulmuştur. Havuz ile ilgili tüm iş ve işlemler, bu Havuz katılan sigorta şirketlerinin eşit hisselerle ortak oldukları Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. tarafından yürütülmektedir. Sigorta şirketleri, tarım sigortası sözleşmelerini havuz adına ve havuz tarafından belirlenen standart poliçeler üzerinden yapar ve prim ile riskin tamamını havuz devreder. Devlet, bu

Kanun kapsamında yapılacak sigorta sözleşmelerine münhasır olarak çiftçi adına sigorta primine destek sağlamaktadır (TARSİM, 2021).

Dünyada tarım sigortası ilk kez İrlanda da 18. yüzyılın ikinci yarısında kooperatiflerin elinde bulundukları hayvanlara hayvan hayat sigortası yapılması ile gerçekleşmiştir. Daha sonra 19. ve 20. Yüzyılda Avrupa ülkelerini mütaakip ABD ve Japonya gibi devletlerde geniş kapsamlı tarım sigortaları hayata geçirilmiştir (Güngör, 2006). Türkiye'de ise, Tarım Sigortaları Kanunu ile amaçlanan; tarım sigortalarının tanıtılması ve yaygınlaştırılmasının sağlanması ile üreticilerin, doğal afetlerden ve diğer oluşabilecek risklerden korunması amacıyla yönelik, gerekli uygulamaları hatasız ve hızlı bir şekilde yürütmektir (TARSİM, 2020).

Yıllar göre tarım sigortası türlerine ait poliçe sayısı ve bedelleri itibariyle bitkisel üretimin en yüksek paya sahiptir (Çizelge 1). Bunu büyükbaş hayvan hayat, sera ve küçükbaş hayvan hayat sigortaları izlemektedir. Son 4 yıl içerisinde bitkisel ürün sigortasının payı %6.09 oranında gerilerken, Büyükbaş hayvan hayat ve küçükbaş hayvan hayat sigortaları sırasıyla, %4.7 ve %1.6 oranında artış göstermiştir. TARSİM tarafından 2020 yılında sigortalanan büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayıları sırasıyla, 2.899.364 baş ve 7.453.871 baş olarak gerçekleşmiştir. TÜİK'in 2020 yılı verileri itibariyle büyükbaş hayvan varlığının 18.2 milyon baş, küçükbaş hayvan varlığının 51.1 milyon baş olduğu dikkate alındığında, hayvan hayat sigortası ile sigortalanan büyükbaş ve küçükbaş hayvan oranları sırasıyla;

%15.97 ve %13.77'dir.

Büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar, çeşitli hastalıklar, doğum ve cerrahi müdahaleler, zehirli çayır otlarına ve yeme bağlı zehirlenmeler, doğal afetler, güneş çarpması, yangın ve infilak durumuna bağlı ölümler ve zorunlu kesime karşı güvence altına alınmaktadır. Yetiştirici isteğine bağlı ve ilave ödeme yapmak kaydıyla poliçe kapsamı yavru atma ve yavru kayıpları, hırsızlık ve şap hastalığı rislerini de içerecek şekilde genişletilebilmektedir (TARSİM, 2020). Tarım sektörü, nüfusun bitkisel ve hayvansal

gıda ihtiyacının karşılanması, kırsal alanda önemli bir istihdam oluşturması, gıda ve gıda dışı hayvansal ürünler sanayisinin ihtiyacı olan ham madde temini başta olmak üzere ülke ekonomisine ve kırsal kalkınmaya katkı sağlayan önemli bir sektör durumundadır. İklim şartlarına bağlı olarak üretim yapılması sebebiyle tarım, dünyanın her yerinde hassas ve stratejik bir sektör olarak değerlendirilmektedir (Sevim, 2010; Yazgı ve Olhan, 2018).

Çizelge 1. Yıllar itibarıyla Sektörlere Göre Poliçe Sayısı ve Sigorta Bedeli (Tarsim, 2020)

Table 1. Number and Price of Insurance Policies by Sectors by Years (Tarsim, 2020)

Sigorta Türü	2017				2020			
	Poliçe Sayısı (Policies Number)		Sigorta Bedeli (Insurance Price)		Poliçe Sayısı (Policies Number)		Sigorta Bedeli (Insurance Price)	
	Adet (Item)	Payı (Percent)	Tutarı (TL) (Price TL)	Payı (Percent)	Adet (Item)	Payı (Percent)	Tutarı (TL) (Price TL)	Payı (Percent)
Bitkisel Ürün (Herbal Product)	1.493.392	93.44	18.654.875.618	61.56	1.952.825	87.35	39.305.360.888	47.27
Sera (Greenhouse)	24.139	1.51	4.594.633.662	15.16	34.252	1.53	13.168.520.249	15.84
Büyükbaş (Cattle)	54.856	3.43	5.441.028.015	17.96	181.773	8.13	21.785.083.383	26.20
Küçükbaş (Small Ruminat)	15.441	0.97	917.105.832	3.03	57.244	2.56	6.513.908.235	7.83
Kanathlı (Poultry)	561	0.04	150.229.204	0.50	2.060	0.09	1.138.079.723	1.37
Su Ürünleri (Seafood)	77	0.00	117.094.253	0.39	125	0.01	274.101.717	0.33
Arıcılık (Beekeeping)	9.803	0.61	428.381.275	1.41	7.347	0.33	960.995.550	1.16
Toplam (Total)	1598269	100.00	30.303.347.859	100.00	2235626	100.00	83.146.049.745	100.00

Türkiye'de hayvancılık sektörü gerek kırsal alanda istihdamın sağlanmasında gerekse de ulusal beslenmenin güvence altına alınması gibi önemli stratejik fonksiyonları üstlenmiştir. Böylesi hayati öneme sahip bir sektörde üreticilerin sigorta yaptırmama nedenlerinin belirlenmesi, bu konuda gerek üreticilerin gerekse diğer sektör paydaşlarının farkındalık kazanmaları sektör için hayati öneme sahiptir (Durgut ve Dumanoğlu, 2016; Mat ve ark., 2020).

Dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de tarımsal alanda faaliyet gösteren yetiştiricilerin sigorta yaptırmaması için birçok sebebin varlığından söz etmek mümkündür (Nahas ve ark., 2017). Tarımsal faaliyette bulunan üreticilerin eğitim durumu, sigorta bilgi düzeyleri, işletme gelir düzeyi, sigorta kültürünün olmaması gibi faktörlerin sigorta yaptırmaları konusunda etkili olduğu düşünülmektedir (Çevrimli ve Sakarya 2019, Merritt ve ark., 2017).

Yetiştiricilerin hayvan hayat sigortası (HHS) yaptırmama oranlarının artırılması için HHS konusunda sürekli bilgilendirilmeleri gerekliliği tespit edilmiş olup, HHS yaptıran üreticilerin hasar tazmini dışında diğer hususlarda pozitif yönde bir takım ek destek ve teşvik, ilave puanlama, teşvik ödeme önceliği gibi uygulamalarında poliçe ve prim üretmede sisteme olumlu katkısının olabileceği bildirilmiştir (Mat ve ark., 2020).

Yazgı ve Olhan (2018) tarafından gelir sigortası, tarım sigortasının yaygınlaştırılması açısından hayata geçirilebilecek alternatif bir model olduğu ifade edilerek, üreticiler tarafından öne sürülen eksper kaynaklı sorunların giderilmesi, sistemin işleyişine yönelik bazı konuların açıklığa kavuşturulması ve sigorta prim miktarının aktüeryal çalışmalar esas alınarak üreticilerin beklentilerini karşılayacak şekilde hesaplanması gibi düzenlemelerin tarım sigortası yaptıran üretici sayısını artıracak unsurların başında yer aldığı,

bununla birlikte sigorta primlerine verilen devlet desteğinin artırılması sigortalı olma oranını artıracaktır.

Tarımla geçimini sağlayan bireylerin yerinde kalması, tarımsal faaliyete devam etmesi ve kırsal alandan şehirlere göçün önlenmesi bakımından çiftçilerin gelir dalgalanmalarının en aza indirilmesi gerekmektedir. Bu sebeple yalnız bitkisel ürün sigortası değil büyükbaş ve küçükbaş hayvan hayat sigortalarının da yaygınlaştırılması hedeflenmelidir. Bununla birlikte tarımsal üretimle ilgili sigorta yaptırmayanların sigorta yaptırmama ve sigorta yaptıranların tekrar sigorta yaptırmama nedenleri araştırılmalıdır. Söz konusu araştırmaların sonuçlarına göre yeni politikalar oluşturulmalıdır (İkikat Tümer ve ark., 2019). Türkiyede 1994-2020 yılları arasında HHS konulu toplam 9 adet bilimsel çalışma yapıldığı bildirilmiştir (Akgün, 2021).

Yetiştiricilerin üretim faaliyetlerinde bulunurken tek başlarına risklerin üstesinden gelemeyecekleri doğaldır. Ancak yetiştiricilerin yetiştirdikleri hayvanlarda sıklıkla yaşadıkları hastalık ve doğal afet kaynaklı problemler karşısında BHHS desteği olmadan hayvansal üretimi sürdürülebilir kılmaları mümkün görünmemektedir.

Bu çalışmada, büyükbaş hayvancılık alanında BHHS kullanımı konusunda yetiştiricilerin görüşlerini ortaya koyarak, BHHS'nın yaygınlaştırılması açısından yaşanan problemlerin çözümüne yönelik önerilerde bulunmak amaçlanmıştır.

MATERYAL ve METOD

Bu çalışmada, BHHS kapsamında hayvanlarını güvence altına alan yetiştiricilerin işletmelerinde hayvancılıkla ilgili karşılaştıkları problemler ve devletten beklentilerini araştırmak için söz konusu yetiştirici görüşleri için yapılan anket çalışması materyal olarak kullanılmıştır. Anket çalışması, Covid-19 pandemi koşullarında 2021 yılında Basit Tesadüfi Örneklem yöntemiyle belirlenen 173 yetiştirici ile çevrimiçi olarak gerçekleştirilen anket çalışması değerlendirmeye esas teşkil etmiştir. Anket çalışmasında yetiştiriciler, büyükbaş hayvan hayat sigortası yaptırıp yaptırmadığına bakılmaksızın şansa bağlı olarak tesadüfi olarak seçilmiştir.

Örneklem Yöntemi

Çevrimiçi anket formu konusunda bilgilendirme ve anket formunun şahsi Whatsapp hatlarına gönderimi ve anket konusunda yetiştiricilerin bilgilendirmeleri konularında Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birlikleri ile birlikte çalışılmıştır.

Anket sayısının belirlenmesinde, anket yöntemiyle veriler toplandığında tam sayım yoluyla elde edilen bilgiler daha doğru sonuçları yansıttığından; popülasyon küçükse ve istenilen bilgiye ulaşmak

kolay ve ucuzsa tam sayım yapılmalıdır (Çiçek ve Erkan, 1996; Yamane, 2010). Aksi takdirde, toplam işletme sayısını gösteren N (popülasyon büyüklüğü) bilinmesine rağmen, bölgede detaylı çalışmaların yapılmadığı durumlarda ve standart sapma ve varyans değerlerinin bilinmediği durumlarda anket sayısını belirlemek için basit tesadüfî örneklem yöntemi kullanılabilir (Yamane, 2010). Bu nedenle Eşitlik 1'de verilen örneklem formülü kullanılmıştır. Söz konusu metod bir çok araştırmacı tarafından da kullanılmıştır (Topçu ve ark., 2012; Karadaş ve ark., 2015; Karadaş, 2018)

Araştırmanın popülasyonunu BHHS yaptırmaya bakılmaksızın, 2021 yılında 81 il'de Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliklerine kayıtlı 125,334 adet işletmeden örnek büyüklüğü aşağıdaki eşitlik yardımıyla belirlenmiştir (Eşitlik 1).

$$n = \frac{N.t^2.p.q}{(N-1)D^2 + t^2.p.q} \quad (1)$$

n= Örnek büyüklüğü

N= İşletme sayısı

D= Kabul edilen veya arzu edilen örneklem hatası

t= Tablo değeri

p= Hesaplanması istenen oran

q=1-p

$$n = \frac{125334 \cdot 2,57^2 \cdot 0,5 \cdot 0,5}{(125334 - 1) \cdot 0,1^2 + 2,57^2 \cdot 0,5 \cdot 0,5} = 165$$

Örneklem sayısı 165 adet olarak tespit edilmiş olup, %5 fazlası alınarak 173 işletme olarak belirlenmiştir. İşletme seçimi tamamen tesadüfi olarak gerçekleştirilmiş olup, işletme seçiminde yetiştiricilerin BHHS yaptırap yaptırmamasına bakılmamıştır. Anket çalışmasına yetiştiriciler Adana, Afyonkarahisar, Aksaray, Ankara, Antalya, Ardahan, Aydın, Balıkesir, Bingöl, Bolu, Burdur, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Elazığ, Erzurum, Eskişehir, Giresun, Hakkâri, Hatay, Isparta, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kars, Kastamonu, Kayseri, Kırklareli, Kırşehir, Kilis, Kocaeli, Konya, Malatya, Manisa, Mersin, Muğla, Muş, Niğde, Samsun, Sinop, Şırnak, Tekirdağ ve Yozgat illeri olmak üzere toplam 44 İl'den katılım sağlanmışlardır.

İstatistik Analizler

Bilgiler Excel elektronik tablo programı yardımıyla düzenlenerek analize hazır hale getirilmiştir. Çalışmada yetiştirici görüşlerini almak amacıyla 12 sorudan oluşan çevrimiçi anket linkinin yetiştiricilerin kişisel Whatsapp hatlarına gönderimi yetiştiricilerin üyesi bulunduğu Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birlikleri ile müşterek olarak gerçekleştirilmiştir. Anket çalışması gönüllü olan 173

işletme sahipleri ile yapılmıştır. Online anket linkinin yetiştiricilerin Whatsapp hatlarına gönderimi üyesi bulunduğu Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birlikleri tarafından gerçekleştirilmiştir. Anket sorularına cevap veren 173 yetiştiricinin verdikleri cevaplar Excel programı yardımıyla düzenlenerek, her bir soru kategorisi için tanımlayıcı istatistik değerlerin analizi amacıyla IBM SPSS İstatistik 20.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Birden fazla seçeneğinin işaretlenmesine izin verilen (çoklu yanıt) soruların deskriptif analizi SPSS programı "Analyze" menüsü altında "Multiple Response" alt menüsü kullanılarak yapılmıştır.

Çalışmanın gerçekleştirilmesi için Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Rektörlüğü, Fen ve Mühendislik Bilimleri Etik Kurulunun 19.06.2020 Tarih ve 2020-4 Sayılı kararı ile izin alınmıştır.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Sığırcılık işletmelerinde karlılık, buzağı verimi, çiğ süt satışı, kasaplık hayvan satışı, damızlık satış geliri

Çizelge 2. Yetiştiricilerin demografik bilgileri

Table 2. Demographic information of breeders

Demografik özellik (<i>demographic feature</i>)	Tanımlama (<i>Description</i>)	Genel (<i>General</i>)	
		N=173	%100.0
		N	%
Yaş (<i>Age</i>)	21-30 yaş (<i>age</i>)	27	15.6
	31-40 yaş (<i>age</i>)	63	36.4
	41-50 yaş (<i>age</i>)	55	31.8
	51 yaş ve üzeri (<i>51 age and older</i>)	28	16.2
Eğitim durumu (<i>Educational status</i>)	İlkokul (<i>Primary School</i>)	19	11.0
	Ortaokul (<i>Middle School</i>)	14	8.1
	Lise (<i>High School</i>)	43	24.9
	Üniversite (<i>University</i>)	97	56.1
Sığırcılık faaliyet süresi (<i>Cattle activity length</i>)	10 yıldan az (<i>less than 10 years</i>)	64	37.0
	11-20 yıl (<i>years</i>)	54	31.2
	21-30 yıl (<i>years</i>)	24	13.9
	30 yıldan fazla (<i>over 30 years</i>)	31	17.9
Yetiştiricinin Sosyal güvence durumu (<i>Social security status of the breeder</i>)	Bağ-Kur (<i>Independent Employees Institution</i>)	52	30.1
	Emekli Sandığı (<i>Pension Fund</i>)	12	6.9
	SSK (<i>Social Security Institution</i>)	90	52.0
	Sosyal güvence yok (<i>No social security</i>)	19	11.0
İsteğe bağlı sigorta durumu (<i>Optional insurance status</i>)	Evet (<i>Yes</i>)	136	78.6
	Hayır (<i>No</i>)	37	21.4

Büyükbaş ve küçükbaş tarım işletmelerinde HHS yaptıran kişilerle yapılan bir çalışmada işletme sahiplerinin tamamının bir eğitim diplomasına sahip oldukları ve en yüksek eğitim grubu ilkököl mezunu kişilerin (%40.2) oluşturduğu ve üniversite mezunu kişilerin oranı ise %18.6 olarak bildirilmiştir (Mat ve ark., 2020).

Yetiştiricilerin hayvancılık faaliyet süresi 10 yılın altında olanların devlet desteklerinin katkısından

ve diğer gelirlerin düzenli ve beklenen düzeyde olmasına bağlıdır.

Yetiştiricilerin yaşı ve tecrübesinin yanı sıra yetiştirilen sığırların işletme koşullarına adaptasyonu ve verim kabiliyeti ve hastalıklara karşı dayanıklı olması ile mümkündür. Bu işletmelerde özellikle hayvan başına yılda bir buzağı alınması ile birlikte süt veriminin ekonomik verim seviyesinin üzerinde olması arzu edilmektedir. Bu hedefe ulaşırken, yem, hastalıklarla mücadele ve diğer üretim girdilerine yapılacak giderlerin düşük olması istenmektedir. Bu çalışmada yetiştiricilerin sığır yetiştiriciliğinde risklerle karşı karşıya kaldıklarında devlet desteğinin varlığı önemlidir. Anket çalışmasına katılan yetiştiricilerin sahip oldukları demografik özelliklere ait tanımlayıcı istatistikler Çizelge 2'de verilmiştir.

Yetiştiricilerin büyük çoğunluğunun 40 yaş altı (%52.0) kişilerden oluştuğu, %56.1'inin üniversite mezunu oldukları, hepsinin bir eğitim diplomasına sahip (%100) oldukları belirlenmiştir.

yararlanarak sığırcılık faaliyetine yeni başlayan kişilerden kaynaklandığını söylemek mümkündür. Yetiştiricilerin eğitim durumları incelendiğinde, büyük çoğunluğunun üniversite mezunu olmaları bu düşüncüyü güçlendirmektedir (Çizelge 2).

Mat ve ark. (2020) tarafından büyükbaş ve küçükbaş tarım işletmelerinde HHS yaptıran kişilerin mesleki tecrübelerini 5 <, 5-10 yıl, 11-20 ve 21 yıl ve üzeri gruplar için sırasıyla %15.5, %20.6, %29.8 ve %34.1

olarak bildirmiş olup, en yüksek ortalamaya sahip grup 21 yaş ve üzeri dir. Bu çalışma da ise 21 yıl ve üzeri tecrübeye sahip işletme sahibi oranı %31.8 olup, benzer bulunmuştur.

Bu çalışmada sığır yetiştiricilerinin %89.0'unun bir sosyal güvenceye sahip oldukları, bunun yanında %78.6'sının daha önce isteğe bağlı olarak kendileri veya aileleri için sigorta (araç kasko, bireysel sağlık sigortası, seyahat sigortası, hırsızlığa karşı eşya sigortası vb.) yaptırdıkları belirlenmiştir. Bu durum yetiştiricilerin çoğunluğunun sigorta konusunda

bilinçli olduklarını göstermektedir (Çizelge 1). Konu ile ilgili İkikat Tümer (2011) Tokat ilinde %84.0, İkikat Tümer ve ark. (2011) Erzurum ilinde %78.38 oranında çiftçilerin bir sosyal güvenceye sahip olduklarını bildirmişlerdir.

Yetiştiricilerin mevcut hayvanları hakkında hastalıklar ve diğer çevresel tehditler (yangın, hırsızlık, doğal afetler vs.) açısından risk durumlarının değerlendirilmesi istenmiş ve elde edilen cevaplar Çizelge 3'de verilmiştir.

Çizelge 3. Yetiştiricilerin mevcut hayvanlarının risk durumu hakkındaki görüşleri

Table 3. Thoughts about situation risk of animals what breeders have owned

Tanımlama (Description)	Risk varlığı (Presence of risk)	Deskriptif istatistikler (Descriptive statistics)	
		N	%
Hastalık ve çevresel tehditler (yangın, hırsızlık, doğal afetler vs.) açısından hayvanların risk durumu (The risk status of animals in terms of diseases and environmental threats (fire, theft, natural disasters, etc.))	Yok (no)	34	19.7
	Var (Yes)	139	80.3
	Toplam (Total)	173	100.0
Hayvanlar risk altında ise (If animals are at risk)	Az riskli (Low risk)	86	61.9
	Riskli (Risky)	41	29.5
	Oldukça fazla riskli (Too much risk)	12	8.6
	Toplam (Total)	139	100.0

Çizelge 3'e göre yetiştiricilerin %80.3'ü hayvanlar açısından hastalık ve çevresel tehditlerin var olduğunu beyan etmelerine rağmen hayvanlarının az risk altında, risk altında ve oldukça fazla risk altında olduğunu düşünen işletmelerin oranları sırasıyla, %61.9, %29.5 ve %8.6 olarak belirlenmiştir. Uğur (2010) tarafından genel olarak risk, gerçekleşme olasılığı olan fakat ne zaman gerçekleşeceği belli olmayan, istenmeyen olaylar olarak ifade edilmiştir. Üretim faaliyetleri süresince ortaya çıkabilecek riskleri belirlemek ve bu risklerin etkisini ortadan kaldırmak için uygulanabilecek risk önlemlerinin belirlenmesi çok önemlidir. Ortaya çıkabilecek risklerin belirlenmesi halinde süt sığırcılığı faaliyeti daha etkin olarak yürütülebilecek ve tutarlı kararların alınması şansını artıracaktır (Özsayın ve Çetin, 2004). Bu nedenle istenmeyen olayların ne zaman meydana geleceği belli olmadığından yetiştiricilerin büyük çoğunluğunun hayvanlarını az riskli bulmaları sigorta yaptırmaya bakış açılarını azda olası yansıtmaktadır.

Yetiştiricilerin TARSİM hayvan hayat sigortasının yaygınlaştırılması açısından etkili olacağını düşündükleri konular hakkında görüşlerini önem derecelerine göre 1 ila 5 puan arasında değerlendirilmesi istenmiştir. Elde edilen sonuçlar Çizelge 4'te verilmiştir.

TARSİM dolayısıyla BHHS'nın yaygınlaşması açısından Çizelge 4 incelendiğinde; 5 puan (çok çok

önemli) ile derecelendirilen konular ve oranları sırasıyla, HHS indirim tarifesinin kapsamının genişletilmesi %59.5, hayvancılıktan sağlanan gelirin yeterli ve düzenli olması %53.2, hayvan bedeli üzerinden bireysel ve müşterek sigorta oranlarında indirimle gidilmesi %52.6, yetiştiricilerin ihtiyaç ve beklentileri karşılayacak şekilde sigorta kapsamının genişletilmesi %49.1, HHS hakkında yetiştiricilerin etkin şekilde bilgilendirilmesi %48.0, risk değerlendirmesi ve hasar tespitinde eksperlik hizmetinin kalitesi ve güvenilirliği %42.2, hayvan başına hasar tutarının belirlenmesi ve muafiyet kesintisi tutarı %35.8 olarak tespit edilmiştir. Yetiştiricilerin HHS hakkında etkin bilgilendirilmesi gerektiğini ifade edenlerin oranı %48.0 olarak belirlenmiştir.

Konu ile ilgili olarak Kaygısız ve ark. (2017) Şanlıurfa ilinde Siyah Alaca ırkı sığırların yetiştirici şartlarında adaptasyonu hakkında yaptıkları çalışma yetiştiricilerin verim düzeyi yüksek ve ekonomik değeri olan sığırlarını sigorta yaptırmaya eğiliminde olduklarını bildirmişlerdir. Özsayın (2021) ise, TR22 Güney Marmara Bölgesinde yaptığı çalışmada sonuç olarak; TR22 bölgesinde büyükbaş ve küçükbaş hayvan hayat sigortası uygulamalarının başlangıcından 2019 yılına kadar hayvan hayat sigortalarında önemli ilerlemelerin olduğunu ifade etmekle birlikte, büyükbaş ve küçükbaş hayvan varlığı dikkate alındığı durumda, sigortalı hayvan

sayısı oranının düşük olduğunu ifade etmiştir. Ancak tarım sigortaları konusunda çiftçiler için gerçekleştirilecek eğitim ve bilgilendirme toplantılarına daha fazla önem verilmesinin yanısıra prim ve hasar ödemelerinde ortaya çıkan olumsuzlukların giderilmesinin bölgedeki hayvan hayat sigortası uygulamalarının yaygınlaştırılmasına katkı sağlayacağını bildirmiştir. Özeş Özgür (2019)

tarafından üreticiye sağlanacak devlet desteğinin üreticiyi tarım sigortasına yönlendirmede en etkili faktör olacağını tespit etmiş olup, çeşitli eğitim programları ve kurslarla üreticinin konuyla ilgili doğru bilgilendirilmesinin üreticiyi tarım sigortası yaptırmaya yöneltecek diğer önemli bir etken olduğu ifade edilmiştir.

Çizelge 4. TARSİM hayvan hayat sigortasının yaygınlaştırılması hakkında yetiştirici görüşleri

Table 4. Breeders' opinions on the dissemination of TARSİM animal life insurance

Konular (Topics)	N=173 %100	Her konu için 1'den 5'e kadar önemlilik (Significance order from 1 to 5 for each topic)				
		Önemsiz (Non-significant)	Az önemli (Little significant)	Önemli (Significant)	Çok önemli (Very significant)	Çok çok önemli (Very very significant)
Hayvancılıktan sağlanan gelirin yeterli ve düzenli olması (Being sufficient and regular of income from livestock)	N %	28 16.2	13 7.5	24 13.9	16 9.2	92 53.2
Yetiştirici ihtiyaç ve beklentileri için sigorta kapsamının genişletilmesi (Expanding of insurance coverage for breeder needs and expectations)	N %	13 7.5	17 9.8	32 18.5	26 15	85 49.1
Hayvan hayat sigortasında indirim tarifesi kapsamının genişletilmesi (Expanding the scope of the discount tariff in animal life insurance)	N %	9 5.2	11 6.4	30 17.3	20 11.6	103 59.5
Hayvan bedeli üzerinden bireysel ve müşterek sigorta oranında indirim gitme (Reducing individual and joint insurance rates over animal price)	N %	12 6.9	14 8.1	32 18.5	24 13.9	91 52.6
Risk değerlendirme ve hasar tespitinde eksperlik hizmeti kalite ve güvenilirliği (Expertise service quality and reliability in risk assessment and damage assessment)	N %	22 12.7	16 9.2	36 20.8	26 15	73 42.2
Hayvan başına hasar tutarının belirlenmesi ve muafiyet kesintisi tutarı (Determination of damage amount per animal and exemption interruption amount)	N %	28 16.2	20 11.6	39 22.5	24 13.9	62 35.8
Hayvan hayat sigortası hakkında yetiştiricilerin etkin bilgilendirilmesi (Effective informing of breeders about animal life insurance)	N %	24 13.9	15 8.7	30 17.3	21 12.1	83 48.0

Sığırcılık işletmelerinde karlılık açısından yetiştirilen sığır başına buzağı veriminin yanı sıra çiğ süt, kasaplık hayvan satışı, damızlık hayvan satışı ve diğer gelirlere bağlı bilinmektedir. Yetiştiricilerin hayvansal üretim sürecinde hayvanlarda sıklıkla karşılaştıkları hastalıklar, kazalar ve doğal afetler başta olmak üzere pek çok sorun ile karşı karşıya kalmaktadırlar. İşletmelerde üretim sürecinde yaşanan hayvan hastalıkları ve diğer problemler ile

bu parametrelere ait tanımlayıcı istatistiksel değerleri Çizelge 5'de verilmiştir.

Yetiştiricilerin işletmelerinde üretim sürecinde hayvanlarda yaşadıkları meme hastalığı (%68.2) ve tırnak probleminin(%49.7) diğer hastalıklara göre daha fazla oranda yaşandığını beyan etmişlerdir (Çizelge 5).

Yetiştiricilerin üretim sürecinde karşılaştıkları bulaşıcı hastalıklar ve diğer sağlık problemleri ile

bireysel mücadelenin yanı sıra hayvanlarına devlet destekli BHHS yaptırımları riski azaltmak açısından büyük önem arz etmektedir.

BHHS yetiştiriciler tarafından yaygın kullanılmamasının sebepleri için vermiş oldukları cevaplar çoklu analiz yöntemiyle değerlendirilmiş ve Çizelge 6'da verilmiştir.

BHHS yetiştiriciler tarafından yaygın kullanılmamasının ya da tercih edilmemesinin

sebepleri incelendiğinde, %19.3 oranı ile ilk sırada hayvancılıktan sağlanan gelirin yetersiz veya düzensiz olması gelmiştir. Bunu %15.6 oranı ile hayvan başına sigorta poliçe bedelinin yüksek olması, %10.7 oranı ile hayvan başına ödenen hasar tutarının yetersiz olması, %10.2 oranı ile HHS kapsamının yeterli olmaması sebeplerinin izlediği, diğer sebeplerin oranının ise toplam %33.4 olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 6).

Çizelge 5. Yetiştiricilerin hayvanlarında karşılaştıkları problemler ve hastalıklar
Table 5. Problems and diseases faced by breeders in their animals

Hastalıklar (Diseases)	Tespit (Detection)	N=173 N	%100 %	Hastalıklar (Diseases)	Tespit (Detection)	N=173 n	%100 %
Mastitis (Mastitis)	Var (Yes) Yok (no)	118 55	68.2 31.8	Zehirlenme (Poisoning)	Var (Yes) Yok (no)	9 164	5.2 94.8
Tırnak problemi (Nail problem)	Var (Yes) Yok (no)	86 87	49.7 50.3	Yılan sokması (Snake bite)	Var (Yes) Yok (no)	4 169	2.3 97.7
Metritis (Metritis)	Var (Yes) Yok (no)	46 127	26.6 73.4	Vahşi hayvan saldırısı (Wild animal attack)	Var (Yes) Yok (no)	5 168	2.9 97.1
Asidoz (Acidosis)	Var (Yes) Yok (no)	52 121	30.1 69.9	Şap hastalığı (Foot and mouth disease)	Var (Yes) Yok (no)	27 146	15.6 84.4
Süt humması (Milk fever)	Var (Yes) Yok (no)	18 155	10.4 89.6	Yavru atma (Throwing offspring)	Var (Yes) Yok (no)	49 124	28.3 71.7
Ketosis (Ketosis)	Var (Yes) Yok (no)	23 150	13.3 86.7	Yaralanma, kırık ve çıkık (Injury, fracture, dislocation)	Var (Yes) Yok (no)	7 166	4.0 96.0
Yabancı cisim (Foreign body)	Var (Yes) Yok (no)	33 140	19.1 80.9	Mecburi kesim (forced slaughter)	Var (Yes) Yok (no)	94 79	54.3 45.7

Çizelge 6. Üreticiler için TARSİM hayvan hayat sigortasının yaygın kullanılmamasının nedenleri
Table 6. Reasons why TARSİM animal life insurance is not widely used for producers

Düşünce ve Görüşler (Thoughts and Opinions)	N	%
Hayvancılıktan sağlanan gelirin yetersiz veya düzensiz olması (Insufficient or irregular being of income from livestock)	110	19.3
Hayvan başına sigorta poliçe bedelinin yüksek olması (Being high of insurance policy cost per animal)	89	15.6
Hayvan hayat sigortası konusunda yeterli bilgi sahibi olunmaması (Having insufficient knowledge about animal life insurance)	63	11.0
Hayvan başına ödenen hasar tutarının yetersiz olması (Being insufficient of damage amount paid per animal)	61	10.7
Hayvan hayat sigortasının kapsamının yeterli olmaması (Being insufficient of animal life insurance coverage)	58	10.2
Hayvan hayat sigortasının önemini henüz anlayamamış olması (Not being yet understood of important of animal life insurance)	54	9.5
Hasar bedelinin zamanında ve tam olarak ödeneceğine olan inancın az olması (Being low belief in about payment as in full and on time of damage cost.)	47	8.2
Orta ve uzun vadede hayvansal ürün piyasasında karşı duyulan güvensizlik (Distrust in the animal product market in the medium and long term)	40	7.0
Risk değerlendirmesi ve hasar tespitinde eksperlik hizmetinin özensiz yapılması (Doing careless of appraisal service in risk assessment and damage assessment)	36	6.3
Sigorta kayıtları üzerinden ilave vergi alınacağı endişesi (Feeling concerned additional taxes paying according to insurance records)	10	1.8
Kulak küpesi ile ilgili yaşanan sıkıntılar (küpenin düşmüş olması) (Experienced problems related to ear earrings (earrings falling off))	2	0.4
Ziraat bankasının sigorta acentesi olarak yaptığı hatalar (Mistakes made by Ziraat Bank as an insurance agent)	1	0.2
Toplam (Total)	571	100.0

BHHS yaygın kullanılmamasının sebepleri için yetiştiricilerin verdikleri cevapların arasında olan HHS konusunda yeterli bilgi sahibi olunmaması ve HHS öneminin henüz anlaşılammış olması oranları sırasıyla, %11.0 ve %9.5 olarak bulunmuştur. Konu ile ilgili Mat ve ark. (2020) tarafından yapılan bir çalışmada yetiştiricilerin HHS yaptırma oranlarının artırılması için HHS konusunda sürekli bilgilendirilmeleri gerekliliği bildirilmiştir. Aynı şekilde Özsayın (2021) tarafından da tarım sigortaları konusunda çiftçilere yapılacak eğitim ve bilgilendirme çalışmalarının sigortalı hayvan sayısının artışında etkili olacağını bildirmiştir. Terin ve ark. (2016) Van ili ve ilçelerinde yaptıkları çalışmada devlet destekli tarım sigortaları uygulamalarının yavaşta olsa geliştiği ve bu gelişimin artarak devam etmesi için, sigorta prim bedellerinin bölgedeki üreticilerin tarımsal gelir düzeyleri dikkate alınarak hesaplanması ve üreticilerde sigorta bilincinin oluşturulmasına yönelik tarımsal yayım çalışmalarının yapılmasını önermişlerdir. Türkiye’de

tarımsal üreticinin tarım sigortası yaptırmamasındaki en önemli sorunların, sigorta primlerinin yüksekliği, çiftçinin konuyla ilgili bilgi eksikliği, eksperlerin hasar tespitindeki davranışları, çiftçinin eğitim durumu ve sigorta şirketlerine olan güvensizliği gibi sorunlar ön plan çıkmaktadır (Özeş Özgür (2019))

Yine bu çalışmada yetiştiricilerin işletmelerinde yetiştirdikleri hayvanlarında karşılaştıkları bazı hastalık ve problemlerden kaynaklanan sığır ani ölümleri ve mecburi kesimlerinin bilgileri yetiştirici cevapları doğrultusunda Çizelge 7’de verilmiştir.

Hayvansal üretim sürecinde işletmelerin %54.3’ünün hayvanlarında ani ölüm ve mecburi kesimle karşılaştıkları beyan etmişlerdir. Ani ölüm ve mecburi kesilen hayvan sayısı < 3, 4-6, 7-9 ve > 10 baş ve daha fazla olan işletmelerin oranları sırasıyla, %36.2, %27.7, %8.5 ve %27.7 olarak belirlenmiştir (Çizelge 7).

Çizelge 7. Sürülerde ani ölüm ve mecburi kesim yaşanma durumu

Table 7. The state of being seen sudden death and compulsory slaughter in herds

Sığır Ani ölüm - Mecburi kesim durumu (Cattle Sudden death - Forced slaughter situation)	Deskriptif istatistikler (Descriptive statistics)	
	N=173	% 100
İşletmelerde ani ölüm ve mecburi kesim olma durumu (Sudden death and forced slaughter in farms)		
Yok (No)	79	45.7
Var (Yes)	94	54.3
Ani ölüm ve mecburi kesim var ise sığır sayıları (baş), (n=94) (If there is sudden death and compulsory slaughter, the number of cattle (head), (n=94))		
<3	34	36.2
4-6	26	27.7
7-9	8	8.5
>10	26	27.7

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada yetiştiricilerin işletmelerinin bulunduğu bölge, il, coğrafi şartlar ve işletmelerinin varlıkları, sermaye durumları, yapılan hayvancılığın yönü, yetiştirme koşulları ve kendi tecrübelerinin etkisi altında verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde hayvancılık sektörü, tarımın diğer faaliyet kollarında olduğu gibi iklim, ekonomik, sosyal, siyasal, teknolojik ve kişisel risklerden yüksek düzeyde etkilenen, kendine özgü yapısı nedeniyle üretiminde sık sık riskle karşı karşıya kalmaktadır. Son yıllarda küresel ısınmanın etkisiyle meydana gelen kuraklık bitkisel üretime bağlı olarak hayvansal üretimi de önemli düzeyde etkilemektedir.

Süt ve kırmızı etin önemli bir kaynağı durumundaki büyükbaş hayvancılığın sürdürülebilirliği açısından HHS uygulamasının yaygınlaşması büyük önem arz etmektedir. Bunun için HHS konusunda yayım ve eğitim çalışmaları ile bilgilendirme faaliyetlerinin

yanı sıra HHS uygulamasından daha fazla yetiştiricinin faydalanmasını sağlamak için HHS sigorta kapsamının genişletilmesi, birim hayvan başına sigorta bedelinin makul bir seviyeye çekilmesi, sürü büyüklüğüne göre indirim tarifesi uygulanması ve hasar bedellerinin zamanında ödenmesinin sağlanmasının elzem olduğu belirlenmiştir. Yetiştiricilerin hayvan kayıpları ve hastalıkları nedeniyle karşılaştıkları ekonomik mağduriyetler giderilmesine yönelik tedbirlerin alınmasının yetiştiricilerin hayvan hayat sigortası yaptırmaya fikrine olumlu etkisi olacağı düşünülmektedir.

TEŞEKKÜR

Verilerin elde edilmesine yardımcı olan Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği (TDSYMB)’ne, İl Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliklerine ve katılım sağlayan yetiştiriciler ile iyi niyet dilekerini bildiren ve destek veren Tarım

Sigortaları Havuzu (TARSİM) yetkililerine de teşekkür ederiz.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyan Özeti

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan eder.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarları aralarında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

KAYNAKLAR

- Akgün M 2021. Türkiye'de Tarım Sigortaları ve Tarımsal Risk Alanında Yapılan Araştırmaların Kuramsal Analizi (1994-2020). Meyve Bilimi Dergisi, 8(1): 8-16.
- Çevrimli MB, Sakarya E 2019. Tarsim arılı kovan sigorta uygulamaları TR32 Bölgesi Örneği. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 5(1): 1-10.
- Çiçek A, Erkan O 1996. Tarım Ekonomisinde Araştırma ve Örnekleme Yöntemleri. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları No:12, Ders Notları Serisi No:6, s.118, Tokat-Türkiye.
- Durgut İ, Dumanoglu P 2016. Türkiye'de Tarım Sigortalarına Devlet Desteğinin Etkileri. Uluslararası Ekonomik ve Sosyal Bilimler Dergisi, 6(1): 94-99.
- Güngör, M., 2006. Türkiye'de tarım sigortası uygulamaları ve devlet destekli tarım sigortası, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve sigortacılık Enstitüsü, İzmir, Türkiye.
- İkikat Tümer E 2011. Bitkisel Ürün Sigortası Yaptırma İsteğinin Belirlenmesi: Tokat İli Örneği. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 42 (2): 153-157.
- İkikat Tümer E, Ağır HB, Zehra US 2019. Çiftçilerin Tarım Sigortası Yaptırma İstekliliği: Konya İli Ilgın İlçesi Örneği. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarım ve Doğa Dergisi, 22(4): 571-576.
- İkikat Tümer E, Keskin A, Birinci A 2011. Factors Affecting the Farmer Attitudes toward Buying Social Security Insurance: The Case of Erzurum, Turkey, African Journal of Business Management, 5(6): 2129-2134.
- Karadaş K, 2018. Koyunculuk işletmelerinin sosyo-ekonomik durumu Hakkâri ili örneği. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 49(1): 29-35.
- Karadaş K, Yakup EE, Demir O, Külekci M, Demir N, 2015. Iğdır İlinde Kırsal Kalkınma Kooperatifi Üyelerinin Örgütlenme ve Kooperatif Faaliyetleriyle İlgili Problemleri ve Çözüm Önerilerinin Belirlenmesi. 3. Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 50(2):152-162
- Kaygısız A, Yılmaz İ, Koşum S 2017. Şanlıurfa İlinde

Siyah Alaca Irkı Sığırların Yetiştirici Şartlarında Bazı Adaptasyon Özellikleri. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarım ve Doğa Dergisi, 20(2): 133-136.

- Mat B, Çevrimli MB, Tekindal MA, Günlü A 2020. Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık işletmelerinin hayvan hayat sigortası yaptırmalarına etki eden faktörlerin belirlenmesi. Eurasian Journal of Veterinary Science, 36(4): 287-297.
- Merritt MG, Griffith AP, Boyer CN, Lewis KE 2017. Probability of receiving an indemnity payment from feeder cattle livestock risk protection insurance. Journal of Agricultural and Applied Economics, 49(3): 363-381.
- Nahas U, Sam I, Nehova N 2017. A study of factors that influence livestock insurance adoption by livestock farmers in Namibia. International Journal of Agricultural Sciences, 8 (6): 1457-1464.
- Özeş Özgür, R. 2019. Türkiye'de tarım sektörü sigorta sistemi: problemler ve çözüm önerileri. Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi, 2(2): 104-117.
- Özsayın, D. 2021. TR22 Güney Marmara Bölgesinde Hayvan Hayat Sigortası Uygulamaları. ISPEC 7th international conference on agriculture, animal sciences and rural development 18-19 September, Muş, Turkey.
- Özsayın D, Çetin B 2004. Hayvan sigortası yaptırmış işletmelerde risk ve risk yönetimi algılamaları. *Türkiye VI. Tarım Ekonomisi Kongresi, Tokat*, 197-200.
- Sevim U 2010. Türkiye'de Tarım Sigortalarında Tarım Sigortaları Havuzu ve TARSİM Uygulaması. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon*, (s 117).
- TARSİM 2021. Tarım Sigortaları Havuzu. Kurum hakkında bilgi. (Erişim: 13 Kasım 2021) <https://www.tarsim.gov.tr/pages/aboutUs/kurum-hakkinda.jsp>
- TARSİM 2022. Tarsim 2020 Faaliyet Raporu. <https://www.tarsim.gov.tr/dergilik/dergi/faaliyet-raporlari/2020.pdf>
- Terin M, Yıldırım İ, Aksoy A 2016. Devlet destekli tarım sigortası uygulama sonuçları üzerine bir çalışma: Van ili örneği. XII. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi. 25-27 Mayıs, Isparta, Türkiye.
- Topçu Y, Uzundumlu AS, Karadaş K, 2012 Erzurum İlinde Şekerpancarı Üretim Maliyeti İğdir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 2(2): 41-50.
- Yamane T, 2010. Temel Örnekleme Yöntemleri. Literatür Yayıncılık, ISBN: 978-975-8431-34-2, s .509, İstanbul-Türkiye.
- Yazgı FE, Olhan E 2018. Türkiye tarım sigortası sisteminde görülen sorunlar ve alternatif model arayışı. Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 15(1): 39-45.